

son anger här fem kulturella teman; äventyret, ensamheten, herraväldet, nationalismen samt den kvinnliga hjälten. Jag har förvisso inget att invända här, men med andra glasögon skulle beskrivningen kunna bli annorlunda. I texten finns ett underliggande genusperspektiv som aldrig blir riktigt explicit. Att flygtekniken var en utpräglad manlig domän, liksom andra tekniska moderniteter, lyfts fram i sig, men problematiseras egentligen inte. Hedvig var ett udda inslag i denna manliga värld. I dåtidens media var hon en "käck flicka"- Hur förhåller sig temat om den kvinnliga hjälten till det övergripande modernitetsperspektivet?

Inledningsvis hävdar han till exempel att det ansågs att "Kvinnor skulle inte hålla på med flygning eftersom det stred mot naturens ordning, själva tanken var motbudande. De var lycksookerskor, som inte visste vad de höll på med. Av den anledningen stötte de ofta på motstånd. Könen var en utmaning som måste övervinnas." (s. 12). Kvinnliga flygare utmanade, i ett modernistiskt perspektiv, dessutom det framväxande husmodersidealet. Det ska sägas att det ges många exempel på detta. Men vilken betydelse detta hade är författaren mer oklar kring. Med genusglasögon hade tolkningen av hennes dagbok kanske fått en annorlunda dimension. Vad betydde det att hon genom sin praktik – både faktisk och önskad – de facto bröt mot folkhemmets framväxande genusideal?

Berättelsen om Hedvig illustrerar tydligt motsättningen mellan modernitet och konservatism i det svenska 1930-tal där folkhemmet började realiseras. Det är bokens styrka. Tidens föränderliga genusideal kan likaledes spåras, men problematiseras och tydliggörs inte helt av Arvastson. Det är enligt min mening bokens svaghet. Här skulle jag gärna sett mer, även om det inte förändrar mitt huvudsakliga positiva intryck.

Linköpings universitet

LARS KVARNSTRÖM

Thomas Palme (utg.), *Älskade struntflicka: Brev mellan Barbro von Vegesack och Sven Ulric Palme 1937–1940* (Stockholm: Carlssons förlag 2013). 355 s.

Sven Ulric Palme var professor i historia vid Stockholms universitet åren 1963–1977. Hans väg till de höga akademiska positionerna hade varit lång sedan disputationen i Uppsala 1943. Tidigt gjorde han sig känd som utmanare och ifrågasättare, han blev "buspojken" bland svenska historiker, skriver Alf Johansson. Fyra gånger sökte han professur vid svenska lärosäten innan han kunde efterträda Torgny Höjer på den Warburgska professuren vid Stockholms universitet.

Sven Ulric Palme var tidigt inriktad på att nå långt i den akademiska världen. Han arbetade hårt för att nå sina mål. Som ung, under arbetet med licentiatavhandlingen i slutet av 1930-talet, besökte han arkivinstitutioner i på flera håll i Europa. Han var flitig och ambitiös. Arbetsdagarna var långa. Han sparade ingen möda. För att nå de främsta positionerna krävdes en riktigt bra avhandling menade han. Men han mötte problem. Under långa forskningsresor bodde han på halvdåliga hotell – att finansiera högre studier var då som nu kostsamt och forskarstipendierna var få. Och hans forskning kring de svensk-danska förbindelserna under sent 1500-tal – början av 1600-talet krävde kunskaper i flera språk, hit hörde polska och ryska, språk som han inte behärskade. Och så tiden. Med ett skarpt öga för hur de politiska motsättningarna i Europa skärptes oroades han över att inte hinna med att bearbeta det källmaterial han ville se innan han satte punkt för licentiatavhandlingen – konflikten i Europa kom allt närmare ett världskrig. Dagarna före krigsutbrottet befann han sig i Danzig. På uppmaning hemifrån avbröt han sina forskningar och lämnade Polen "under livligaste protester" den 30 augusti med sista båten till Sverige.

Sven Ulric Palme siktade mot ett yrke som historiker. Men han provade också andra fält. Tidens politiska frågor lockade honom, hans första bok kom ut 1935. Han började medarbeta i den svenska dags- och veckopressen, en form av brödskriveri som han skulle fortsätta med hela livet. I den situationen, som ung lovande historiker och fri skribent, mötte han vintern 1937 Barbro von Vegesack vid en middag i Linköping. De båda bands vid varandra i ett, tycks det, närmast oupplösligt förhållande som så småningom skulle mynna ut i äktenskap och familj. Men då, efter mötet i januari 1937, tonade svårigheterna upp sig. De båda hade vuxit upp under helt olika villkor, han fri i förhållande till föräldrar och far- och morföräldrar, hon, med rötter i *Balticum*, starkt bunden av värderingar från föräldrahemmet, han med större erfarenhet på samlivets område, hon med mindre. Han var dessutom förlovad, ett förhållande som inte kunde brytas utan att det fick konsekvenser.

Sven Ulric och Barbro inledde sitt samliv i största hemlighet. Under långa perioder levde de på skilda håll. Kontakterna kunde bara upprätthållas genom brev. Det resulterade i en omfattande brevväxling som skulle pågå under de följande tre åren, fram till vårvintern 1940 då de gifte sig i Helsingfors.

Denna brevväxling finns nu tillgänglig i en läsvärd utgåva och det stora antalet brev, i båda riktningarna, är mycket välskrivna. Det är en tät korrespondens, i första hand en samling kärleksbrev, fyllda av romantik och erotik, djupt personliga och självutlämnande. Brevet var "oändligt viktiga dokument" skrev Sven Ulric till Barbro i december 1937, de skulle gömmas "ordentligt". Och man kan som läsare fråga sig om de båda någonsin hade en

tanke på att breven skulle kunna läsas av utomstående.

Breven ger en bild av två unga människor som, de geografiska avstånden till trots, levde mycket nära varandra, han djupt engagerad i sin forskning, hon periodvis som barnträdgårdslärarinna i Greifswald i Nordtyskland. Samlivet tar stor plats i brevväxlingen, längtan, svartsjuka, krav, förlåtelse, äktenskap, pengar. Men genom breven kan man också följa hur passionen efter hand glider över i en djupare gemenskap med samtal kring hur de båda – när de träffades var de ännu inte fyllda 25 – skulle kunna forma ett liv tillsammans, förena familj och yrkesliv. I sina brev till Sven Ulric återkommer Barbro till denna för henne så viktiga fråga. Och det ställde Sven Ulric inför svåra val – han älskade Barbro ”utöver allt i världen” men också sitt arbete. Vetenskapen var för honom något ”ödesbestämt”, inget han kunde vända ryggen. Han såg då inga möjligheter att försörja en familj, framtiden för honom var oviss. Han oroade sig över att kanske inte komma längre än till ”det allra närmaste målet: lektoratet”.

Det finns en spänning i brevväxlingen mellan Sven Ulric Palme och Barbro von Vegesack. Jag vill se breven som ett långt samtal om hur de båda, var och en utifrån sina förutsättningar, skulle kunna förverkliga sina livsprojekt, hon med sikte på familj, yrke och därmed en egen roll vid sidan om Sven Ulric, han med sikte på en akademisk karriär. Så läst ger denna brevväxling en intressant inblick i hur unga människor trevade sig fram för att finna en sätt att leva tillsammans i en tid då Europa var på väg mot världskrig.

Vilket urval Thomas Palme gjort när han ställt samman utgåvan är oklart. Någon gång saknas ett brev. Men det spelar mindre roll. Det vi här kan följa är två unga människors djupt personliga överväganden om nuet och framtiden. Jag har svårt att tro att man kan komma dem närmare än vad som skett i denna mycket läsvärda brevtgåva.

Sollentuna

LARS BJÖRLIN

Karin Ågren, *Att sälja en stad: Stockholms besöksnäring 1936–2011* (Stockholm: Stockholmia förlag 2013). 304 s.

I den på senare år uppmärksammade uppsatsen ”A Theory of Tourism” (1958) argumenterade Hans Magnus Enzensberger för att turismen blivit en industri. Upplevelsen hade standardiserats, paketerats och serieproducerats. Den hade enkelt uttryckt reducerats till en vara. Enzensbergers historiska analys var en träffande samtidsdiagnos. Turismen började vid denna tid ses som en potentiellt inkomstbringande näring, och den bildade tillsammans med det